

Стоманеният швейцарски нож Victorinox: на острието на победите

Стоманата е в основата на всеки нож, най-важният инструмент на човечеството от древни времена. Външно стоманеният нож изглежда прост по своята конструкция.

Но ако се вгледате внимателно в култовите ножове на компанията Victorinox, можете да се убедите колко универсални, сложни и функционални са те. До голяма степен тези характеристики се дължат на изключителните свойства на стоманата, от която са произведени тези швейцарски ножове.

Началото на триумфа на стоманените ножове Victorinox

Днес около хиляда работници са заети в производството на тези швейцарски ножове. Всеки ден, преминавайки през стотици производствени етапи, от поточната линия излизат десетки хиляди единици продукти. Почти целият производствен обем е предназначен за износ - тези ножове се използват в повече от сто страни по света. Продуктите намират своето място и в офицерския комплект, те са винаги под ръка на майсторите на обувки, или на бюрото на американските президенти. В същото време в своята родина многофункционалният нож Victorinox успява да се превърне в култова вещ. Този стоманен инструмент е на въоръжение в швейцарската армия вече повече от век. И самият израз „швейцарски армейски нож“ днес в Швейцария е устойчиво словосъчетание - синоним на „практичност“ и „универсалност“.

Швейцарската компания Victorinox е основана от Карл Елсенер, произхождащ от семейство галантеристи, които от поколения притежават магазин в Цуг, Швейцария. Но Карл не пожелава да стане майстор на шапки и постъпва на работа като чирак в цеховете за ножове във Франция и Германия. Там той усвоява изкуството на изработване на хирургически скалпели. Въпреки факта, че Елсенер отказал да продължи семейните традиции в галантерията, младежът се радва на категоричната подкрепа от майка си Виктория. През 1884 г., преди своя двадесет и петти рожден ден, Карл изработва първия си нож в собствената си работилница, разположена в малкото село Ибах близо до Женева. Този ден се счита за деня на основаването на световноизвестната компания за производство на швейцарски ножове (тогава тя все още се наричала Elsener). Днес Victorinox както и в миналото е семеен бизнес, начело на който стои Карл Елсенер IV.

Следващият важен етап от развитието на компанията е 1891 г., когато Карл Елсенер I обединява тридесет швейцарски производители на ножове в Асоциация, която съществува и до днес. По онова време ножовете били ръчно изработвани и производственият обем на всяка работилница за ножове бил сравнително малък. Съответно занаятчиите се нуждаели от малки партии метал и други компоненти, които не били евтини. Създавайки Асоциацията, Елсенер осигурил както за себе си, така и на колегите си, възможността да спестят от материалите, необходими за производството на ножове. Освен това, обединяването на производствените мощности позволило на членовете на Асоциацията да получат завидна поръчка за производство на ножове за войници от швейцарската армия, като успели да се наложат на своите конкуренти — производителите на ножове от Германия.

Вярно е, че след като успява да измести от швейцарския пазар своите чуждестранни конкуренти, Elsener не можал да се пребори с местните производители. През 1893 г. втората швейцарска компания Paul Voëchat & Cie (по-късно Wenger SA) получава поръчка за доставка на ножове за армията. Двете компании се борят за клиенти с променлив успех до 2005 г., когато Victorinox закупува дългогодишния си конкурент. Тогава представителите на компанията обясняват покупката със заплахата активите на швейцарския производител Wenger да бъдат придобити от чуждестранен инвеститор. Подобна сделка, според представителите на Victorinox, можела да доведе до влошаване на качеството на традиционните швейцарски продукти. В същото време било заявено, че Wenger ще имат картбланш в маркетинговата и производствената политика и в продажбите на крайните продукти. През 2014 г. обаче производството на ножове с марката TM Wenger е напълно преустановено. Така Victorinox става единственият производител на армейски ножове в Швейцария.

Развитие в производството на ножове

През далечните 90-те години на XIX век краят на двубоя между двете компании е все още твърде далеч - Карл Елсенер и Wenger отчаяно се борят, за да получат поръчката за производство на армейския нож Modell 1890. Той бил с едно острие, райбер (инструмент за обработка на отверстия), отварачка за консерви и отвертка. Ножът се използвал главно за отваряне на консерви и слобяване/разглобяване на пушка M1889, която тогава била на въоръжение в швейцарската армия.

Впрочем, Елсенер имал особено мнение за Modell 1890. През 1897 г. Карл създава и патентова дизайна на продукта, който днес е известен по целия свят като „швейцарски армейски нож“. Майсторът създава конструкция, която позволява множество инструменти да бъдат прикрепени към дръжката с помощта на пружина. Освен това Елсенер добавил допълнителна функция към ножа, предназначена за целевата аудитория от офицери в швейцарската армия. Към комплекта от инструменти е добавено малко острие, предназначено за изтриване на грешките в документите, както и ... тирбушон.

Иновацията постигнала небивал търговски успех. Не само швейцарските военни желали да притежават офицерския нож, но и цивилните граждани - студенти, фермери, работници ... Общественият интерес към патентования модел породил множество разновидности на ножове с голямо разнообразие от функции. Елсенер нанизал на пружинката пила за нокти, ножици, пинсети, лупа и др. - общо до 30 инструмента. Днес моделът Champion, който изпълнява 24 различни функции, се счита за върховно постижение на индустриалния дизайн и е изложен в Музея за модерно изкуство в Ню Йорк.

Потребителският бум в края на XIX век значително подобрява финансовото състояние на компанията на Елсенер. През 1909 г. умира майката на Елсенер – Виктория, към която той изпитва силна синовна обич. Преживявайки болезнено загубата, предприемачът преименува компанията, и Elsener става Victoria. Именно по това време Карл регистрира прочутото лого - бял кръст върху червен щит, което се използва и до днес. Фамилията Елсенер се радват на нов подем в края на Втората световна война, през 1945 година. Швейцарският армейски нож идва на мода сред личния състав на съюзническата армия. Почти всеки войник, който се прибирал у дома от бойните полета, искал да закупи като сувенир нож Victorinox за спомен от паметните събития.

Стоманата в швейцарските ножове

В началото на 20-те години на миналия век англичанинът Фарадей и французинът Бертие откриват устойчив на корозия вид стомана. Карл Елсенер веднага отдава дължимото на уникалните свойства на неръждаемата стомана и незабавно пристъпва към производството на ножове, използвайки неръждаема стомана. Нещо повече, Елсенер решава да увековечи изключителното откритие и преименува компанията си, като добавил в названието думата inox - френският термин за неръждаема стомана. Така търговската марка Victorinox придобива всички атрибути, познати на потребителите днес.

Това възхищение от новия материал не е случайно. Основата на всеки нож е стоманата на острието му. Именно стоманата е тази, от която зависи колко дълго време ще издържи инструментът и колко остър ще остане той, какви материали ще се използват за заточване и т.н. Преди да бъде изобретена неръждаемата стомана, ръждата е огромен проблем за производителите и собствениците на ножове. Веднъж вече появила се, корозията прониквала все по-дълбоко в метала на острието и е почти невъзможно да бъде спряно нейното неблагоприятно въздействие. При това първата загуба на производителност настъпва, когато корозията обхваща режещия ръб на инструмента, понеже ширината на ръба е само част от милиметър. През 1931 г. най-старата швейцарска електротехническа компания Brown, Boveri & Compagnie получава поръчка от Victorinox за производството на първата в света инсталация за електрическо закаляване. Това нововъведение гарантирало неизменно високото качество на ножовете Victorinox.

От какви материали се произвеждат швейцарските ножове днес?

Компанията използва стомана Dauphinox, произведена във Франция от Bonpertuis. Става дума за средновъглеродни високохромни устойчиви на корозия стомани (номенклатура X55CrMo14, X50CrMoV15, X46Cr13 и X38CrMo14, в зависимост от вида на инструмента).

И до днес производството на всяко острие на швейцарските армейски ножове започва от листовата и лентовата стомана. Преди да се използва в производството, всеки сантиметър метал се проверява в завода (въпреки безупречната репутация на производителя на суровини). Проверява се еднородността, съставът на стоманата и нейното съответствие със спецификациите. Всеки дефект нарушава износоустойчивостта и устойчивостта на корозия. Увереността в отличните характеристики на стоманата позволява на Victorinox да предостави на клиентите доживотна гаранция за своите продукти.